Macht van de vrouw onderschat

Als een ondernemer investeert beslist de vrouw in 55 procent van de gevallen, of telt haar stem in elk geval even zwaar mee. Bij bedrijfsopvolging ligt het aandeel vrouwen dat beslist nog hoger. In de statistieken komt de rol van vrouwen maar weinig tot uiting, maar zij zijn meer betrokken bij bedrijven dan gedacht. Dat blijkt uit een onderzoek van GIBO Groep dat is uitgevoerd door Geelen Consultancy.

ing. Geesje Rotgers

Voor het onderzoek 'Rol van de vrouw bij bedrijfsopvolging' werd gesproken met 151 vrouwen die een rol of taak hebben in een agrarische onderneming. Bijna al deze vrouwen zijn gehuwd met een agrarische ondernemer of wonen met hem samen. In figuur 1 staat op welke wijze de vrouw betrokken is bij het bedrijf. Het merendeel is mede-eigenaar. Gemiddeld werkt de vrouw 15 tot 20 uren in de week op het agrarische bedrijf. Welke taken zij verricht is weergegeven in figuur 2.

Overdracht bedrijf

Bij bedrijven die binnen tien jaar worden overgedragen, blijkt in 90 procent van de gevallen de opvolger al bekend. Bij driekwart van hen is de opvolger de/het kind(eren) *(zie figuur 3)*. Uit het onderzoek komt naar voren dat 55 procent van de vrouwen (mee)beslist bij investeringen in het bedrijf. Haar stem telt dan even zwaar of zelfs zwaarder dan die van haar partner. Als het gaat over de opvolging, beslist 63 procent van de vrouwen (mee). Zodra de vrouw mede-eigenaar is van het bedrijf telt haar mening nog zwaarder. Volgens Sylvester Schenk, directeur fiscale zaken bij GIBO Groep, wil eenderde van de ondernemers zijn vrouw niet bij de onderneming betrekken. "Echter, zij realiseren zich vaak niet dat de wetgever daar soms anders over denkt en dat kan fiscale consequenties hebben." Uit het onderzoek bleek dat 50 procent van de koppels onder huwelijkse voorwaarden is getrouwd en dat in 80 procent van de gevallen sprake is van een testament. Schenk: "Ook onder het nieuwe erfrecht is een testament een must. Sommige regelingen gelden pas, als deze bij testament zijn vastgelegd."

"De rol van de vrouw komt niet zo duidelijk naar voren in statistieken", aldus zijn collega Jan Breembroek, directeur Agro Advies. "Maar dit onderzoek toont aan dat het aantal vrouwen dat betrokken is bij het bedrijf, een stuk groter is dan gedacht." Adviseurs zullen daarmee in hun advieswerk rekening moeten houden.

Figuur 1

Betrokkenheid vrouw bij bedrijf

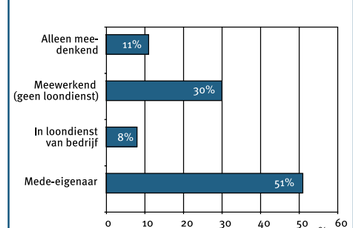

Figuur 2

Activiteiten van de vrouw (meer antwoorden mogelijk)

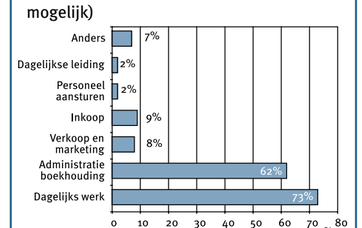

Figuur 3

Wie neemt het bedrijf over?

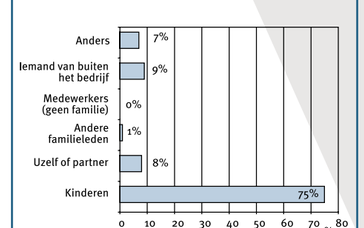

in het kort

Eenvoudig oriënteren op kruisen met RassenWijzer

Sinds december vorig jaar is er de RassenWijzer op www.rassenwijzer.nl. Met dit programma op internet kan een melkveehouder die zijn vee wil kruisen, op een eenvoudige manier het ras vinden dat het best bij zijn eisen past. Volgens het netwerk *Planmatig kruisen melkvee*, de initiatiefnemer van de rassenwijzer, is het programma een eerste stap voor veehouders die zich oriënteren op kruisen.

De RassenWijzer is vergelijkbaar met een stemwijzer. Via internet kunnen melkveehouders hun fokdoel invullen, waarna de computer het meest geschikte ras berekent. De RassenWijzer geeft een resultaat op basis van NRS gegevens van de afgelopen vijf jaar. De rassen met minimaal twintig stiervaders zijn meegenomen in de berekening. Het netwerk vond een fokwaarde de beste manier om een uitspraak te doen over rasprofielen.
Het netwerk *Planmatig kruisen melkvee* bestaat uit veehouders die ervaring hebben met het kruisen met Montbéliarde, Jersey, Brown Swiss en Fleckvieh. De veehouders in dit netwerk waren op zoek naar de ideale koe. Volgens hen is dat een probleemloze koe, waar je weinig werk aan hebt, plezier aan beleeft en die gemakkelijk acht jaar kan worden. En kruisen past volgens hen bij dat plaatje, omdat Holstein zijn minpunten heeft en andere rassen wat toevoegen.
De komende jaren zullen de gegevens in de RassenWijzer verder worden aangevuld. Er komen gegevens bij van Fleckvieh en van de Zweedse roodbonten. Zo probeert het netwerk de informatie completer en betrouwbaarder te maken. Daarbij roept zij gebruikers op om met suggesties te komen, zodat er volgend jaar een update van de RassenWijzer kan komen.

ANDER UITERLIJK

De Nederlandse veestapel komt er door het gebruik van verschillende koeienrassen steeds kleurrijker en gevarieerder uit te zien.
Foto: ASG

Natuurgras kan beter saldo opleveren

Een beperkt aandeel natuurgras in het rantsoen voor melkvee is economisch voordelig. Dat blijkt uit onderzoek van ASG van Wageningen UR. Het saldo melkopbrengst minus voerkosten steeg met 0 tot 3 eurocent per kg drogestof natuurgraskuil. Voorwaarden daarbij zijn dat de prijs van natuurgraskuil relatief laag is, dat natuurgraskuil ander ruwvoer in voldoende mate verdringt én dat er geen of slechts een beperkt negatief effect is op de melkproductie.

In het onderzoek op Praktijkcentrum Zegveld werd natuurgras gevoerd aan de melkkoeien op basis van het dynamisch voeradvies. Dit voeradvies is door ASG ontwikkeld en berekent de reactie van de individuele koe op het rantsoen door de melkgift te meten en rekening te houden met de variatie tussen individuele koeien in voerefficiëntie. Tweemaal per week is er een rantsoenadvies over de hoeveelheid natuurgraskuil en krachtvoer. Ook een praktijkbedrijf dat natuurgras in het bedrijfssysteem had kreeg rantsoenadviezen.
Het effect op het saldo melkopbrengsten minus voerkosten varieerde gedurende het onderzoek. Door besparing op ruwvoerkosten door het gebruik van natuurgraskuil en gelijkblijvende melkopbrengsten steeg het saldo eerst met 1,60 eurocent per koe per dag per kg drogestof natuurgraskuil. Door de verminderde melkopbrengst tijdens de weideperiode was het saldo toen slechts 0,30 eurocent per koe per dag per kg drogestof natuurgraskuil.
Het praktijkbedrijf zag een stijging van 3,10 eurocent per koe per dag per kg ds natuurgraskuil tijdens de stalperiode. Dit positieve resultaat ontstond door een prijsverschil van 4,00 eurocent tussen natuurgraskuil en 'gangbare' graskuil en een 0,90 eurocent lagere melkopbrengst.
Voor een bedrijf met 100 koeien dat gedurende 200 dagen 1 kg drogestof natuurgraskuil voert, kan het economische voordeel oplopen tot 600 euro per jaar bij een prijs van 6 eurocent per kg drogestof natuurgras. Het voordeel kan nog verder toenemen naarmate de prijs van natuurgraskuil daalt en/of de prijs van het basisruwvoer stijgt.

Een rapport van het onderzoek vindt u op www.asg.wur.nl

Gevolgen ontkoppeling premie vleeskalveren onduidelijk

De gevolgen van de ontkoppeling van de slachtpremie voor de kalfsvleessector in Nederland zijn niet precies in te schatten. Ontkoppeling kan leiden tot een vermindering van de productie met 5 tot 15 procent, maar de productie zou ook ongeveer gelijk kunnen blijven. Dat blijkt uit berekeningen van het Landbouw Economisch Instituut (LEI). De voorwaarden waaronder de ontkoppeling van de steun plaatsvindt zijn van invloed op de ontwikkeling van de sector. Zo zijn een gelijktijdige ontkoppeling in Frankrijk en de liberalisering van het zuivelbeleid van belang.

De daling zou voor de rosékalveren groter kunnen zijn dan voor de witvleeskalveren, omdat de premie voor rosékalveren in vergelijking met de opbrengstwaarde hoger is. De daling is het grootst wanneer Nederland wel ontkoppelt en Frankrijk dat niet zou doen. Nederland komt dan in ongunstiger concurrentieverhoudingen, zo stelt het LEI. Frankrijk lijkt dan in staat de productie uit te breiden, wat ertoe kan leiden dat de Nederlandse export van kalfsvlees naar dat land afneemt.
Ook het kiezen van een recente periode als referentie voor de vaststelling van de toeslagrechten heeft een grote invloed op de kalfsvleessector na ontkoppeling. Een recente referentieperiode in plaats van 2000-2002, sluit veel beter aan op de huidige structuur van de sector.
De vleeskalverenhouders zelf verwachten in Nederland geen grote productiedaling door ontkoppeling van de premies. Een deel van de oudere ondernemers zonder opvolger zal de productie eerder beëindigen, maar de bedrijven die blijven zullen deze productiecapaciteit overnemen. De verwachting is dat de meeste bedrijven zullen worden voortgezet omdat vrij recent investeringen zijn gedaan, onder meer vanwege de vanaf 2004 vereiste groepshuisvesting.
De kalfsvleesintegraties zijn wat verdeeld in hun ideeën over de gevolgen van ontkoppeling. Een deel van hen verwacht wel een vrij aanzienlijke daling van de productie, oplopend tot ongeveer 30 procent. In dat geval voorzien zij een forse schaalvergroting van de bedrijven.
Het LEI meldt verder dat niet mag worden uitgesloten dat de omvang van de kalfsvleesproductie in Nederland vrijwel gelijk blijft als de melkquotering wordt afgeschaft en hierdoor het (binnenlandse) aanbod van kalveren toeneemt. De integraties hebben als regisseurs in de keten een belangrijke invloed op de productieontwikkeling.

Tabel 1

Ontwikkeling aantal vleeskalveren in Nederland op alle bedrijven met vleeskalveren.
Bron: Landbouwtelling, bewerking LEI.

	1990	1995	2000	2002	2004	2005	2006
Aantal vleeskalveren (x 1.000)	601,6	668,8	782,7	713,3	765,1	828,7	843,7
waarvan witvleeskalveren		583,0	636,9	561,3	577,5	624,5	622,0
waarvan rosévleeskalveren		85,8	145,8	152,0	187,6	204,2	221,7

Puberen

Mijn dochter van 14 is heftig aan het puberen. Dit is zowel een fysiek als een mentaal proces. Het lijkt wel of alles in horten en stoten plaatsvindt. Lengtegroei wordt afgewisseld met groeien in de breedte. De mening van ouders is hopeloos ouderwets. En alles is 'vet cool' of 'vet crap'. Dat deze manier van denken voor haar zelf net zo lastig is als voor ons, ontgaat haar. Ook dat ze van ons afhankelijk is schijnt haar niet te deren.
Aan bovenstaande moest ik denken toen ik nadacht over de ontwikkelingen in de melkveehouderij. Boeren staan met hun bedrijf voor de keuze hoe ze verder gaan. Hoe ziet de melkveehouderij er over 10 jaar uit, wat vraagt de omgeving van mij en wat kan ik daarmee? Kortom, waar kan en wil ik met mijn bedrijf naar toe. Het opstellen van een businessplan schept hierbij duidelijkheid. Ik zie hierin een verdere professionalisering van de melkveehouderij. Boeren worden ondernemers.
Ik merk dat het maken van een businessplan voor veel melkveehouders lastig is. Het melkquotum verdwijnt, de vraag naar melk en vlees neemt toe, het klimaat verandert. De fysieke omgeving zorgt voor beperkingen. Daarnaast vraagt de maatschappij om de nodige veranderingen en hebben deskundigen geen eenduidige mening. Minister Verburg heeft figuurlijk de letters van LNV omgedraaid: VNL, ministerie van Voedselkwaliteit, Natuur en Landbouw. Die volgorde is veelzeggend: de landbouw is dienstbaar aan voedselproductie, natuur en landschap.
Bij het maken van een businessplan is naast een analyse van de sectorale ontwikkeling een analyse van de omgeving onmisbaar. Wat speelt er en welke invloed heeft dit op de ontwikkeling van mijn bedrijf. En wanneer de omgeving bepaalde plannen heeft met het gebied is het van belang hier tijdig op in te spelen. Verzetten heeft geen zin en maakt het leven er niet prettiger op. 'If you can't beat them, then join them', geldt ook andersom: 'If you can't join them, they beat you!'
De overheid trekt zich terug en legt de verantwoordelijkheid meer en meer bij de sector. Het speelveld is duidelijk: de overheid is niet langer ons collectieve pispaaltje. Een goede balans tussen economie en omgeving is van groot belang voor een gezonde ontwikkeling van het melkveebedrijf. Groeien met horten en stoten gaat ten koste van het bedrijf of de omgeving.
Ondernemen in harmonie met de omgeving is het devies. De tijd van 'puberen' is voorbij!

Zwier van der Vegte
Hoofd Praktijkcentrum Aver Heino